

## **IJdele hoop**

*Door Hans Nieuwenhuijsen*

### **Spoorweg staking**

De dag voor Dolle Dinsdag begin september '44 was door Radio Oranje in Londen het verzoek verzonden om al het spoorwegverkeer in Nederland plat te leggen.

Ik herinner mij nog dat die dag, laat in de middag, bij ons thuis een viertal stevige mannen verscheen. Zij waren gekleed in groezelige blauwe overalls en vertoonden wat ruige gezichten. Onze eettafel stond al klaar, gedekt met vier couverts. Even later zagen mijn zusje en ik op afstand hoe mijn moeder de gasten vier prachtige biefstukken serveerde, een lekkernij waarvan de herinnering allang uit mijn geheugen was gewist. De spoorwegmannen waren redelijk bereid te staken, maar er moest wel voor goed eten worden gezorgd. Kennelijk had mijn vader op afstand ons huis als eerste opvang geboden, en via zijn verzetscontacten ook de biefstukken kunnen leveren.

### **Nationaal Steunfonds**

Ook eisten zij dat hun salarissen doorbetaald werden. Bijna de helft van het bedrag dat tijdens de bezetting door het National Steunfonds (van het verzet) als steun is uitgekeerd (f88.000.000) werd verstrekt aan de spoorwegstakers.

Het contact van het verzet met de spoorwegen liep via Imam van den Bosch, een mede-oprichter van het Nationaal Steunfonds met Walraven van Hall en later ook van het Nationaal Comité van Verzet met mijn vader Frits. Later zou ook hij na arrestatie gefusilleerd worden.

### **Hoop**

Hoop en verwachtingen op een snelle bevrijding vierden hoogtij. De Britse Maarschalk Bernard Montgomery had een magistraal plan bedacht. Hij wilde zijn grote rivaal, de Amerikaanse generaal George Patton, wel eens overtreffen. Sinds zijn laatste succes bij El Alamein in '42, had Montgomery steeds in zijn schaduw gestaan.

Onder de codenaam operatie Market Garden landden op 17 september '44, tegelijk met een Amerikaans offensief vanuit het zuiden, een paar duizend Britse parachutisten op de Ginkelse heide bij Oosterbeek, gepaard met een kleiner contingent bij de bruggen bij Arnhem onder Amerikaanse leiding

Voordat de twee legers elkaar konden bereiken, moesten vier bruggen worden veroverd. Waarschuwingen van zijn achterban dat het wel eens "een brug te ver" kon zijn, werden door Montgomery beschouwd als defaitisme. Berichten van het Nederlandse verzet dat er een Duitse pantserdivisie lag verscholen in de bossen bij Oosterbeek, werden door hem als fabeltjes afgewimpeld. Het bleken zelfs twee divisies te zijn.

Doordat de toegangsweg naar het noorden vrij smal was, kon één geblokkeerde tank voor uren oponthoud zorgen. Tot overmaat van ramp werd bij een tijdens de eerste landingen gesneuvelde officier een complete versie van het aanvalsplan gevonden, welk bezit totaal verboden was. De dag daarop konden de infanteristen van de Wehrmacht, opgesteld aan de rand van het bos bij de heide, de nieuwe naar beneden dwarrelende parachutisten als kleiduiven neerschieten. Ook de Duitse tanks ontmoetten geen tegenstand van formaat

Na een week was de nederlaag duidelijk. Met veel inspanningen was het Poolse parachutisten, geland aan de overkant van de Rijn bij Driel, gelukt de laatste Britten van de noordoever te evacueren naar het zuiden. De Waal bij Nijmegen zou lange tijd in het oosten de scheidslijn blijven tussen bezet- en vrij Nederland.

## **Fusillades**

In het zog van de verwarring bij Dolle Dinsdag, sloegen Nederlandse rechercheurs van de SS op vlucht met de *Silbertanne Aktion*. Een groot aantal plaatselijke notabelen in noordelijk Nederland, verdacht van verzet, werd gearresteerd en ter plekke gefusilleerd zonder vorm van proces. Een van de slachtoffers was Cornelis de Kock, burgemeester van Oosterhesselen in Drenthe. Een 20jaar later zou hij postuum mijn schoonvader worden.